

Nr 16.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till förordning om värnpliktslån; given Stockholms slott den 1 augusti 1940.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till förordning om värnpliktslån.

GUSTAF.

Per Edvin Sköld.

Förslag
till
Förordning om värnpliktslån.

Häri genom förordnas som följer:

Allmänna bestämmelser.

1 §.

Den, som enligt § 28 mom. 1 eller § 36 mom. 2 värnpliktslagen inkallats till värnpliktstjänstgöring, må under nedan angivna förutsättningar kunna erhålla lån av statsmedel (värnpliktslån).

Indrages riket i krig, må värnpliktslån utlämnas allenast efter Kungl. Maj:ts närmare bestämmande.

2 §.

Värnpliktslånen förvaltning handhaves under statskontorets överinseende av länsstyrelserna.

Låneverksamheten i övrigt handhaves å statens vägnar av statens arbetsmarknadskommission och av särskilda värnpliktslånenämnder med biträde av de i krigsfamiljebidragsförordningen avsedda familjebidragsnämnderna.

3 §.

Värnpliktslånenämnd skall finnas i varje län (Stockholms stad) samt bestå av tre ledamöter. Av dessa utser Kungl. Maj:t två, därav en tillika ordförande, ävensom suppleanter för dessa. En ledamot, tillika sekreterare, jämte suppleant för denne utses av länsstyrelsen.

Ersättning till värnpliktslånenämndernas ledamöter och suppleanter bestämmas av Kungl. Maj:t.

Om lånen.

4 §.

För beviljande av värnpliktslån skola följande allmänna förutsättningar gälla, nämligen

att sökanden till följd av värnpliktstjänstgöringen råkat i svårigheter av ekonomisk art, vilka kunna befaras äventyra hans möjligheter att efter slutad tjänstgöring vinna utkomst i det yrke eller den näring, varav han före inkallelsen haft sin bärning, eller vilka eljest innebära en avsevärd rubbning av hans ekonomi;

att sökanden gjort vad på honom skäligen ankommit för att avvärja svårigheterna; samt

att sökanden måste antagas vara ur stånd att utan det allmännas hjälp inom skälig tid övervinna svårigheterna.

Värnpliktslån må ej utan synnerliga skäl utgå till värnpliktig, vars tjänst-

göring under de senast förflutna tolv månaderna före låneansökans ingivande understigit sextio dagar.

5 §.

Värnpliktslån bör beviljas för visst ändamål. Ej må lån beviljas för gäldande av utskylder, som förfallit till betalning å sådan tid, att den värnpliktige blivit berättigad att åtnjuta anstånd med deras indrivning enligt vad därom är särskilt stadgat.

6 §.

Värnpliktslån må beviljas med lägst tvåhundra och högst fyratusen kronor. Vid beviljande av sådant lån skall i övrigt tillses, att lånebeloppet icke bestämmes högre än som med hänsyn till sökandens levnadsvillkor och förhållanden i övrigt finnes vara nödvändigt för vinnande av det därmed avsedda syftet.

7 §.

Värnpliktslån äro räntefria och må utlämnas utan säkerhet; ägande dock den lånebeviljande myndigheten, när omständigheterna därtill giva anledning, föreskriva, att säkerhet för lånet skall lämnas.

För beviljat lån skall låntagaren utfärda skuldförbindelse, däri hans åtaganden i fråga om lånets användning och återbetalande jämte övriga lånevillkor skola angivas. Skuldförbindelsen skall avlämnas till värnpliktslånenämnden.

8 §.

Värnpliktslån skall återbetalas med en femtedel om året med början från och med kvartalet näst efter det ett år förflutit från lånets utlämnande; dock må den lånebeviljande myndigheten, där omständigheterna därtill föranleda, medgiva anstånd med amorteringens påbörjande ävensom längre amorteringstid, högst åtta år, samt föreskriva amorterings erläggande kvartals- eller halvårsvis.

Om förfarandet i låneärenden m. m.

9 §.

Ansökan om värnpliktslån skall göras senast tre månader efter det sökanden avslutat sin värnpliktstjänstgöring eller, därest tjänstgöringen avslutats före denna förordnings ikraftträdande, senast tre månader därefter; dock att, där särskilda omständigheter därtill föranleda, lån må beviljas på grund av senare gjord ansökan.

Ansökan göres enligt fastställt formulär hos familjebidragsnämnden i den kommun, som enligt 17 § krigsfamiljebidragsförordningen har att pröva ansökan om familjebidrag åt sökanden. Då sådan ansökan inkommit, skall familjebidragsnämnden, efter att hava införskaffat den ytterligare utredning, som finnes erforderlig, med eget yttrande överlämna ansökan till vederbörande värnpliktslånenämnd.

På värnpliktslånenämnden ankommer att besluta i låneärende. Är nämnden ej enhällig, eller beviljar nämnden lån till högre belopp än ettusen kronor eller lån till värnpliktig, vars tjänstgöring under de senast förflutna tolv månaderna understigit sextio dagar, eller medgiver nämnden anstånd med amorteringens påbörjande eller längre amorteringstid än fem år, skall nämndens beslut för att bliva gällande underställas arbetsmarknadskommissionens prövning.

I samband med beviljande av lån böra de föreskrifter med avseende å lånebeloppets användande och utbetalande meddelas, som av förhållandena påkallas.

Värnpliktslånenämndens beslut i låneärende skall ofördröjligen tillställas sökanden; och skall sökanden därvid underrättas om vad han har att iakttaga, därest han vill föra talan mot beslutet.

10 §.

Är sökande missnöjd med värnpliktslånenämnds beslut, äger han, ändå att beslutet skall underställas arbetsmarknadskommissionens prövning, söka ändring i beslutet hos arbetsmarknadskommissionen genom besvär, vilka skola hava inkommit till värnpliktslånenämndens ordförande sist å tjugonde dagen från det sökanden erhöll del av beslutet; och åligger det ordföranden att jämte nämndens yttrande insända besvären till arbetsmarknadskommissionen.

11 §.

Arbetsmarknadskommissionens beslut i underställt eller fullföljt ärende skall utan dröjsmål tillställas klaganden samt, i avskrift, värnpliktslånenämnden.

Arbetsmarknadskommissionens beslut må ej överklagas.

12 §.

Hos värnpliktslånenämnd skall föras register över inkomna ansökningar om lån, upptagande sökandes namn och adress samt sökta och beviljade lånebelopp.

13 §.

Då värnpliktslånenämnd genom beslut, som ej skall underställas arbetsmarknadskommissionens prövning, beviljat lån och sökanden skriftligen förklarat sig nöjd med nämndens beslut eller ock besvärstiden gått till ända utan att besvär anförts, skall värnpliktslånenämnden till länsstyrelsen ofördröjligen översända avskrift av beslutet jämte den av sökanden utfärdade skuldförbindelsen ävensom, i förekommande fall, tillhörande säkerhetshandlingar. Länsstyrelsen har att, sedan handlingarna inkommit, utan anfordran utbetala lånebeloppet i enlighet med beslutet.

Vad i första stycket sägs skall äga motsvarande tillämpning, då av arbetsmarknadskommissionen meddelat beslut, enligt vilket lånebelopp skall utbetalas, kommit värnpliktslånenämnden tillhanda.

14 §.

Länsstyrelse, som utlämnat värnpliktslån, skall uppbära amorteringar, övervaka att låntagare fullgör sina skyldigheter samt i övrigt förvalta lånet.

15 §.

Värnpliktslån må av länsstyrelsen uppsägas till omedelbar betalning, där låntagaren befinnes hava genom oriktig uppgift föranlett lånets beviljande eller låntagaren visar försumlighet i fråga om betalningsskyldighetens fullgörande eller annorledes bryter mot vad honom enligt skuldförbindelsen åligger, så ock eljest, därest sådana förhållanden inträffa, att låntagaren med hänsyn till syftet med lånet uppenbarligen icke längre bör få tillgodonjuta lånet.

Sker uppsägning av lån enligt vad i första stycket sägs, skall å uppsagt belopp gäldas ränta efter fyra procent om året från och med uppsägningsdagen.

16 §.

Finner länsstyrelsen, att med hänsyn till låntagares ekonomiska förhållanden avskrivning av fordran på grund av utlämnat lån bör äga rum, skall frågan därom hänskjutas till Kungl. Maj:ts prövning. Beslutas avskrivning, skall lånet anses efterskänkt till motsvarande belopp.

17 §.

Har någon till stöd för ansökan om värnpliktslån mot bättre vetande eller av grov vårdslöshet lämnat oriktig uppgift, straffes med dagsböter eller fängelse.

Böter tillfalla kronan.

18 §.

De ytterligare föreskrifter, som finnas erforderliga för tillämpning av denna förordning, ävensom erforderliga formulär fastställas i vad rör värnpliktslånets förvaltning av statskontoret och i vad rör låneverksamheten i övrigt av arbetsmarknadscommissionen.

Denna förordning träder i kraft dagen efter den, då förordningen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

---

*Utdrag av protokollet över försvarsärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms
slott den 1 augusti 1940.*

Närvarande:

Statsministern HANSSON, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, ERIKSSON, BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, DOMÖ.

Chefen för försvarsdepartementet, statsrådet Sköld, anmäler efter gemensam beredning med cheferna för social- och finansdepartementen fråga om vidtagande av särskilda åtgärder för ekonomiskt stöd åt vissa värnpliktiga och anför därvid följande:

Inledning.

I fredstid ha familjeunderstöd utgått enligt förordningen den 12 juni 1931 (nr 257) om understöd i vissa fall åt värnpliktigs hustru och barn. Genom kungörelsen den 8 september 1939 (nr 642) om tillämpning vid förstärkt försvarsberedskap och mobilisering av förstnämnda förordning gjordes bestämmelserna i denna med vissa ändringar tillämpliga jämväl i fråga om sådana värnpliktiga, vilka vid förstärkt försvarsberedskap och mobilisering inkallades till tjänstgöring jämlikt § 27 mom. 2 a, § 28 mom. 1 eller § 36 mom. 2 värnpliktslagen (inkallelse till beredskapsövning eller då rikets försvar eller dess säkerhet eljest det kräver). Genom ytterligare en kungörelse den 27 oktober 1939 (nr 793) underkastades förstnämnda kungörelse vissa ändringar. De bestämmelser, som sålunda gällt för de till förstärkt försvarsberedskap inkallade, skilja sig från stadgandena i 1931 års förordning bland annat därutinnan, att understödsbeloppen höjts och att ett särskilt bostadsbidrag införts. Understödet har enligt den förhöjda taxan utgått med följande belopp per dag:

till arbetsför hustru	kr. 1:—
» » » och ett barn under 16 år	» 2: 25
» » » » två » » 16 »	» 3:—
» mindre arbetsför hustru	» 2:—
» » » » och ett barn under 16 år	» 2: 75
» » » » » två » » 16 »	» 3: 50
» ett barn under 16 år, om fadern är änkring eller fränskild	» 2: 25
» två » » 16 » » » » » »	» 3:—

För varje barn under 16 år utöver två har understödet ökats med 50 öre.

Bostadsbidraget enligt kungörelsen den 8 september 1939 är så konstruerat, att detsamma alltid skolat utgå i de fall, då sökanden varit berättigad till familjeunderstöd. Bidraget har graderats efter dyrort enligt den för folkpensioneringen gällande dyrortsindelningen samt har utgjort per dag 75 öre i ortsgrupp 1, 1 krona 15 öre i ortsgrupp 2 och 1 krona 50 öre i ortsgrupp 3.

Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 25 februari 1939 inom försvarsdepartementet tillkallade utredningsmän för biträde med utredning angående vissa frågor rörande den sociala försvarsberedskapen, den s. k. sociala försvarsberedskapskommittén¹⁾, avgåvo den 3 september 1939 betänkande angående åtskilliga med den sociala försvarsberedskapen sammanhängande frågor, innefattande bland annat förslag till lag om familjebidrag åt värnpliktiga under krigstjänstgöring (Statens offentl. utredn. 1939:26). Ett på grundval härav utarbetat förslag till krigsfamiljebidragsförordning hänsköts av Kungl. Maj:t genom proposition nr 93 till 1940 års lagtima riksdagsprövning. Sedan andra lagutskottet avgivit utlåtande (nr 18) i ämnet, antogs förslaget med vissa jämkningar av riksdagen (riksdagens skrivelse nr 155). Därefter ha följande författningar i ämnet utfärdats, nämligen krigsfamiljebidragsförordningen den 17 april 1940 (nr 223), kungörelse samma dag (nr 224) med vissa bestämmelser angående ikraftträdande och tillämpning av krigsfamiljebidragsförordningen, varigenom denna förordning delvis sattes i kraft, krigsfamiljebidragskungörelsen den 3 maj 1940 (nr 322) samt kungörelsen samma dag (nr 323) med bestämmelser angående ikraftträdandet av krigsfamiljebidragsförordningen, genom vilken kungörelse nämnda förordning i sin helhet sattes i tillämpning.

De nya bestämmelserna om familjebidrag innebära en väsentlig förbättring av de tidigare utgående familjeunderstöden. Bidragsformerna utgöras av familjepenning, bostadsbidrag, näringsbidrag och sjukbidrag. Familjebidrag utgår helt eller delvis efter behovsprövning.

Familjepenningen är graderad efter dyrort, därvid den för folkpensioneringen gällande indelningen i tre särskilda ortsgrupper skall äga tillämpning. Familjepenningen fastställs särskilt för varje familjemedlem. Bidragsbeloppen utgöra högst för dag i respektive ortsgrupper: för hustru (annan familjemedlem över 16 år, som förestår den värnpliktiges hem) 1: 75, 2: — och 2: 25 kronor samt eljest, om familjemedlemmen uppnått 16 års ålder, 1: —, 1: 25 och 1: 50 kronor och i annat fall 0: 70, 0: 80 och 0: 90 kronor. Av familjepenningen utgår för hustru samt barn och adoptivbarn under 16 år visst grundbelopp utan behovsprövning.

Bostadsbidraget är icke maximerat till något visst belopp men må ej överstiga bostadens hyresvärde.

Näringsbidraget kan tilldelas värnpliktiga, vilka driva näring eller rörelse, samt avser anställande av arbetskraft för verksamhetens upprätthållande. Bidragets maximum per månad utgör 200 kronor eller, om verksamhetens upprätthållande är av särskild betydelse för det allmänna, 300 kronor. Näringsbidrag utesluter de övriga bidragsformerna.

Kretsen av bidragsberättigade personer har enligt de nya bestämmelserna utvidgats till att under vissa förutsättningar omfatta även värnpliktigs barn och adoptivbarn över 16 år, föräldrar, adoptant, fränskilda hustru, hustrus barn och adoptivbarn samt husföreståndarinna.

¹⁾ Landshövdingen A. N. Thomson, ordförande, direktören A. T. N. Gabrielsson, docenten E. W. Håstad, ledamöterna av riksdagens andra kammare fru Elsa Johansson, J. A. L. Persson och N. I. Johansson samt byråinspektören S. A. Skogh.

Frågan i vad mån ytterligare åtgärder böra av statsmakterna vidtagas i syfte att bereda de inkallade ersättning för ekonomisk skada eller förlust, som framkallas av värnpliktstjänstgöringen, har i olika sammanhang varit föremål för uppmärksamhet inom riksdagen. Sålunda har ledamoten av andra kammaren E. L. Åqvist i en till statsministern den 3 februari 1940 framställd interpellation framfört tanken på att inrätta en statlig stödlånefond, varur de värnpliktiga under vissa förutsättningar kunde erhålla bistånd för gäldande av fasta, periodiskt återkommande större utgifter, såsom försäkringspremier, räntor och amorteringar m. m. I sitt svar på denna interpellation den 6 mars 1940 uttalade statsministern, att han delade interpellantens uppfattning om statens skyldighet att så långt det vore möjligt bistå de inkallade i olika avseenden, men att han icke för det dåvarande vore beredd att bestämt uttala sig om de av interpellanten ifrågasatta åtgärderna. — Förslaget om inrättande av en statens lånefond till de värnpliktigas stöd upptogs i lika lydande motioner inom riksdagens båda kamrar (I: 152, II: 206). I motionerna, vilka tillkommit med anledning av propositionen nr 93 angående krigsfamiljebidrag, hemställdes, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte begära skyndsamt utredning, så att förslag till årets riksdag kunde framläggas om åtgärder, exempelvis genom en statlig stödlånefond, i syfte att möjliggöra för smärre företagare och näringsidkare, vilka till följd av inkallelse för militärtjänstgöring kommit i ekonomiska svårigheter, att gälda deras rörelse åvilande fasta och ofrånkomliga utgifter, såsom räntor och amorteringar, försäkringsavgifter o. s. v.

I anslutning till vad sålunda förekommit upptog jag efter gemensam beredning med cheferna för social- och finansdepartementen frågan om ytterligare åtgärder från statsmakternas sida för att bereda understöd åt inkallade värnpliktiga till behandling i statsrådet den 15 mars 1940. Efter en redogörelse för de i det föregående berörda bestämmelserna om värnpliktigs ekonomiska förmåner anförde jag därvid bland annat följande:

Det är uppenbart, att även med en effektivt verkande familjebidragsorganisation åtskilliga fall komma att föreligga, där en längre tids krigstjänstgöring med bortovaro från den civila förvärvsverksamheten medfört ekonomiska konsekvenser, vilka icke kunna bliva avhjälpda genom det under tjänstgöringstiden utgående familjebidraget, där med andra ord den värnpliktiges utkomstmöjligheter genom inkallelsen blivit så störda, att behov av bistånd föreligger även efter krigstjänstgöringens slut. Detta torde bland annat kunna tänkas bliva fallet i fråga om mindre näringsidkare och yrkesutövare av olika slag, vilka genom inkallelsen måst helt eller delvis inställa sin rörelse eller nödgats ikläda sig skulder eller avyttra egendom i sådan omfattning att de ekonomiska förutsättningarna för yrkets vidare utövande väsentligen rubbats. Även beträffande andra värnpliktiga kunna inkallelserna hava medfört ett så försämrat ekonomiskt läge att behov av bistånd uppkommit. Naturligen kan dylikt behov av bistånd föreligga även för värnpliktiga, vilka icke ägt uppbära familjebidrag.

Där dylika förändringar i en värnpliktigs ekonomi direkt äro att hänföra till inkallelsen till krigstjänstgöring, lär det knappast kunna förnekas, att det bör ankomma å staten att lämna det bistånd som behöves för att möjliggöra återställandet av en rimlig balans i ekonomin. Huruledes detta bör äga rum, kan naturligen vara föremål för delade meningar; dock synes det stå klart, att man i

största möjliga grad bör söka tillämpa principen hjälp till självhjälp. Det synes därvid ligga nära till hands att tänka sig inrättandet av en statlig fond, från vilken understöd må utgå i form av lån på förmånliga villkor eller i särskilt ömmande fall bidrag utan återbetalningsskyldighet.

Förutsättningen för anordnande av en dylik stödfond är emellertid uppenbarligen, att en noggrann behovsprövning kan föregå beloppens utbetalande, en prövning som naturligen måste vara restriktiv i vad avser kausalsammanhanget mellan inkallelsen och understödsbehovet. Detta medför, att en fast och effektiv organisation måste anordnas för utförande av denna prövning. Att därvidlag en viss decentralisation måste tillämpas torde ligga i sakens natur. Möjligen kan det finnas lämpligt att låta prövningen av ansökningar om understöd av ifrågasvarande slag ske länsvis, därvid prövningen skulle få anförtros antingen åt länsstyrelserna eller också åt för ändamålet särskilt inrättade organ, eventuellt åt något redan befintligt för ändamålet lämpat organ. För åstadkommande av likformighet i behovsprövningen torde det också böra övervägas, huruvida en överinstans bör finnas för upptagande av besvär över avgjorda ansökningar.

På därom av mig i anslutning till det anförda gjord hemställa uppdrag Kungl. Maj:t åt sociala försvarsberedskapskommittén att skyndsamt företaga utredning angående förutsättningarna för inrättande av en statlig fond, avsedd för lämnande av understöd åt värnpliktiga, vilkas ekonomiska förhållanden genom inkallelse till krigstjänstgöring blivit väsentligen rubbade, ävensom att avgiva de förslag, vartill utredningens resultat kunde föranleda.

Med skrivelse den 13 juni 1940 har sociala försvarsberedskapskommittén avgivit förslag jämte motiv till förordning om värnpliktslån och till förordning om särskilt bostadsbidrag åt vissa värnpliktiga. Över kommitténs förslag hava efter remiss utlåtanden avgivits av chefen för försvarsstabens, arméförvaltningens civila departement, marinförvaltningen, flygförvaltningen, socialstyrelsen, statskontoret, riksräkenskapsverket, överståthållarämbetet samt länsstyrelserna.

Kommitténs författningsförslag torde få såsom bilagor (*bilaga A och B*) fogas vid statsrådsprotokollet. Förslaget till förordning om värnpliktslån har efter remissen undergått viss överarbetning inom försvarsdepartementet. I det följande kommer jag — i anslutning till en redogörelse för kommittéförslaget och däremot framställda erinringar — att lämna en redogörelse för det sålunda utarbetade departementsförslaget.

Allmän motivering.

Rörande förslagets allmänna förutsättningar har *sociala försvarsberedskapskommittén* anfört följande:

Den värnpliktiges krigslön utmättes efter andra principer än dem, som tillämpas inom civil verksamhet. För det stora flertalet värnpliktiga blir därför krigslönen avsevärt lägre än den inkomst, de åtnjutit av sitt civila förvärvsarbete. För de värnpliktiga, som ha familj, tillkommer som regel, utöver krigslönen, familjebidrag enligt krigsfamiljebidragsförordningen. Dessa bidrag taga emellertid endast i begränsad omfattning — huvudsakligen i fråga om bostadsbidragen — hänsyn till den värnpliktiges förutvarande levnadsstandard. I övrigt äro bidragen beräknade för att blott tillgodose de nödvändigaste levnadsbehoven. Detta utesluter ej, att bidragen i många fall fullt motsvara den värnpliktiges tidigare utgifter för sin familj. Emellertid är det uppen-

bart, vare sig fråga är om ensamstående värnpliktiga eller familjeförsörjare, att värnpliktstjänstgöringen kan föranleda betydande ekonomiska svårigheter för den inkallade.

När det gäller att söka fastställa arten av de hjälpbehov, som avses skola tillgodoses genom en utvidgad statlig verksamhet för stöd åt de värnpliktiga, torde man i första hand böra fästa avseende vid de svårigheter, som kunna uppkomma genom betalningsförpliktelser av löpande natur, vilka åvila den värnpliktige, såsom betalning av hyror (i fall, då familjebidrag ej åtnjutes), skatter, försäkringspremier o. dyl., i många fall även skuldräntor och amorteringar. Därest den inkallade icke själv eller med hjälp av honom närstående förmår fullgöra betalningsförpliktelser av denna art, kommer tjänstgöringstiden att medföra ett undergrävande av hans ekonomiska ställning — mera kännbart ju längre tjänstgöringen varar — som kan menligt inverka på hans möjligheter att efter inkallelsetidens slut under någorlunda trygga förhållanden återupptaga sin civila sysselsättning.

Svårigheter av ovan antydd art göra sig med särskild styrka gällande för dem, som i det civila livet driva egen rörelse, vilken står eller faller med möjligheterna att förränta det i rörelsen investerade kapitalet. En lantbrukare, en hantverkare med egen rörelse eller annan liknande företagare blir genom inkallelsen ställd inför frågan, hur rörelsen under hans frånvaro skall kunna drivas för att lämna den erforderliga avkastningen. Den nya förordningen om krigsfamiljebidrag innefattar såsom nämnt bestämmelser, varigenom möjlighet öppnas för värnpliktig, som driver näring eller rörelse, att erhålla näringsbidrag till avlönande av arbetskraft för verksamhetens upprätthållande under den värnpliktiges frånvaro. Näringsbidrag kunna emellertid icke alltid bringa åsyftad hjälp — särskilt om arbetskraft ej stått till buds — och man har säkerligen anledning att även för framtiden räkna med ett hjälpbehov av här åsyftat slag. Vidare är att märka, att en motsvarande bidragsform icke stått till buds för dem, som före krigsfamiljebidragsförordningens ikraftträdande varit inkallade i anledning av förstärkt försvarsberedskap eller partiell mobilisering. Särskilt svårt ha företagarna drabbats i sådana fall, då rörelsen under tjänstgöringstiden fått läggas ned eller endast nödortfött kunnat upprätthållas av den inkallades familj. I den mån den värnpliktige icke förfogar över nödiga medel för att bibehålla rörelsen vid full effektivitet eller att efter avslutad värnpliktstjänstgöring åter uppbära rörelsen till lönande omfattning och därmed skapa förutsättning för sin fortsatta utkomst, föreligger ett hjälpbehov, vars tillgodoseende i många fall torde vara ett allmänt intresse.

Kommittén, som icke funnit erforderligt att närmare ingå på alla de olika fall, där hjälp från det allmännas sida kan vara av nöden, har såsom en allmän princip betonat den ifrågasatta hjälpverksamhetens syfte att inom den ram, som är ekonomiskt möjlig, stödja den värnpliktige på sådant sätt, att han icke oförskyllt utsättes för exekutiva åtgärder, och att förhjälpa honom till ett sådant läge, att han efter slutad tjänstgöring kan vinna sin bärgning under förhållanden, som äro något så när likartade med dem, under vilka han levde före inkallelsen.

Efter att hava erinrat, att anledning syntes saknas att beträffande ifrågasvarande fall införa kommunal bidragsskyldighet, har kommittén framhållit, att för stödverksamhetens ordnande erbjöde sig två olika alternativ, nämligen dels att understödet utlämnas såsom lån, dels att det gives såsom bidrag

utan återbetalningsskyldighet. Dessa båda alternativ kunde även tänkas kombinerade. I anslutning härtill har kommittén anfört följande:

Vid valet av former för understödsverksamheten har man att beakta synpunkter av social, administrativ och statsfinansiell natur. Ur sociala synpunkter synes företräde böra givas bidragsformen, vilken innebär en effektivare hjälp åt de inkallade och en fullständigare utjämning mellan dem och andra medborgare av försvarsberedskapens bördor. Ur administrativ synpunkt bör framhållas, att ökade administrationskostnader bliva förenade med låneformen i förhållande till bidragsformen. Fördelningen av bidrag kan äga rum under jämförelsevis enkla former, medan utlämnande av lån och icke minst den efterföljande förvaltningen av lånen kräver en större apparat och större arbete. Det torde emellertid vara ofrånkomligt, att under nuvarande förhållanden de statsfinansiella synpunkterna måste tilläggas en alldeles särskild vikt. De synnerligen omfattande inkallelserna av värnpliktiga medföra, att kostnaderna för familjebidragen komma att uppgå till mycket betydande belopp. Även ur den synpunkten synes en begränsning av den statliga stödverksamheten på detta område nödvändig, att det i en mängd andra fall knappast är möjligt för staten att lämna annan hjälp till de av krisen drabbade än arbetslöshetsunderstöd.

Kommittén har sålunda funnit de gjorda överbägandena böra föranleda därtill, att — med ett speciellt undantag, som nedan kommer att närmare behandlas — staten icke bör på annat sätt än genom lån lämna bistånd i de olikartade hjälpfall, som nu äro i fråga. För ändamålet syntes enligt kommittén böra inrättas en lånefond, förslagsvis benämnd *värnpliktslånefonden*. De lån, som utlämnades från fonden, s. k. *värnpliktslån*, syntes böra förenas med så förmånliga villkor som möjligt. Lånen borde vara räntefria och återbetalningen ske genom amortering under en skälig tidrymd. I regel syntes man böra avstå från säkerhet.

Endast i undantagsfall har, såsom ovan antytts, kommittén funnit statligt bistånd i form av bidrag utan återbetalningsskyldighet böra ifrågakomma. Dessa undantagsfall hänföra sig till svårigheter till följd av utgifter, som den värnpliktige haft att vidkännas för tid innan de nya familjebidragsbestämmelserna blivit tillämpliga. Härom har kommittén anfört följande:

Den hjälp, som enligt den nya krigsfamiljebidragsförordningen kan lämnas den värnpliktige för beredande av bostad åt närstående, kan i de särskilda fallen sträcka sig vida längre än som enligt tidigare gällande bestämmelser varit möjligt, i det att de äldre bestämmelserna varit mera restriktiva icke endast i fråga om beloppets storlek utan även med avseende å kretsen av de närstående, vilkas bostadsbehov finge komma i betraktande. Under riksdagsbehandlingen av propositionen om krigsfamiljebidragsförordning har uppmärksamats det sämre läge, i vilket tidigare inkallade värnpliktiga sålunda befunno sig i förhållande till dem, vilka tjänstgjort under sådan tid, att de nya bestämmelserna bleve tillämpliga. I anslutning till i denna fråga väckta motioner (I: 152 och II: 206) med förslag att de nya bestämmelserna borde i viss mån givas retroaktiv verkan, har andra lagutskottet i sitt i denna del av riksdagen godkända utlåtande yttrat, att utskottet förutsatte, att den i propositionen föreslagna promulgationsbestämelsen gäve Kungl. Maj:t rätt att i den utsträckning, som befunnos skälig och av praktiska hänsyn möjlig, låta de i den nya förordningen stadgade förmanerna utgå även för tid, som infölle före förordningens utfärdande.

Efter att hava erinrat om att Kungl. Maj:t genom kungörelsen den 3 maj 1940 (nr 323) förordnat, att krigsfamiljebidragsförordningens bestämmelser om bostadsbidrag finge retroaktivt tillämpas från och med den 1 april 1940, har kommittén framhållit, att en retroaktiv tillämpning av de nya bestämmelserna om bostadsbidrag för längre tid tillbaka skulle möta stora praktiska svårigheter. Kommittén har emellertid funnit det vara möjligt att i begränsad omfattning tillgodose samma syfte genom införande av ett *särskilt bostadsbidrag* för de värnpliktiga familjeförsörjare, som under tiden den 1 september 1939—den 31 mars 1940 varit inkallade till tjänstgöring av icke alltför obetydlig omfattning vid neutralitetsvakten. Förutsättningarna för erhållande av sådant bidrag torde emellertid enligt kommittén få göras mera restriktiva än förutsättningarna för erhållande av bostadsbidrag enligt krigsfamiljebidragsförordningen. Förslagsvis borde därvid gälla, att den värnpliktige för bostad fått vidkännas i förhållande till hans villkor betungande ekonomiska uppoffringar. Bidraget torde böra maximeras i relation till tjänstgöringstidens längd. Lika litet som beträffande värnpliktslånen syntes någon kommunal andel i kostnaderna böra stadgas i fråga om de särskilda bostadsbidragen.

I fråga om *organisationen* av den ifrågasatta hjälpverksamheten har kommittén anfört följande:

Organisationen av den föreslagna hjälpverksamheten måste uppbyggas på sådant sätt, att kostnaderna hållas inom så snäva gränser som möjligt utan att kravet på nödig grundlighet och omsorg vid den säkerligen ofta grannliga prövningen av ärendena eftersättes. Det är ur kostnadssynpunkt önskvärt, att för verksamhetens bedrivande om möjligt anlitas redan bestående organ med näraliggande uppgifter.

Verksamheten torde böra bedrivas under ledning av ett för hela riket gemensamt centralorgan med biträde av lokala organ. En centralisering av verksamheten i den meningen, att rätten att besluta i låneärendena helt anförtros det centrala organet, torde med hänsyn till den relativt stora omfattning, som låneverksamheten kan väntas få, icke vara möjlig, ehuru givetvis en sådan anordning av kostnadsskäl och med hänsyn till önskvärdheten av ärendenas enhetliga behandling vore att föredraga. Det torde således vara ofrånkomligt, att de lokala organ, som under alla förhållanden måste anlitas för ärendenas handläggning, även anförtros viss beslutanderätt.

Det synes med hänsyn till vad nu anförts lämpligt, att den organisation, som avses skola handhåva administrationen av familjebidrag åt värnpliktiga enligt den nya krigsfamiljebidragsförordningen, anlitas även för handläggning av värnpliktslåneärenden. I enlighet härmed bör ledningen av verksamheten anförtros åt statens arbetsmarknadskommission, som är tillsynsmyndighet enligt nämnda förordning. Vad angår familjebidragsnämnderna böra dessas sakkunskap och efter hand växande erfarenhet även tillgodoföras den nu planerade låneverksamheten. Familjebidragsnämndernas uppgifter härvidlag torde emellertid böra begränsas till ärendenas utredning och förberedande handläggning. Det synes däremot ej lämpligt att lägga den beslutanderätt, som enligt vad ovan sagts till viss del måste anförtros lokala organ, på de för varje kommun utsedda familjebidragsnämnderna. Detta skulle säkerligen medföra en alltför stark splittring, och nödiga krav på enhetlighet vid verksamhetens bedrivande kunde befaras komma att eftersättas. De lokala beslutande organen böra därför anordnas med större distrikt, exempelvis ett inom

varje län. För att de statsfinansiella hänsynen skola vederbörligen beaktas bör vidare tillses, att statsintresset blir representerat inom de beslutande organen. Det låge nära till hands att såsom sådana lokala organ anlita länsstyrelserna. Häremot talar dock, att länsstyrelserna till följd av krisförhållandena redan pålagts en mycket betydande extra arbetsbörda. Vidare synes det ur organisatorisk synpunkt vara mindre lämpligt att infoga länsstyrelserna som mellanled mellan å ena sidan en kristidskommission och å andra sidan kommunala nämnder. Såsom beslutande organ torde därför böra tillsättas särskilda länsnämnder, *värnpliktslånenämnder*, förslagsvis bestående av tre ledamöter, av vilka ordföranden och ytterligare en ledamot utses av Kungl. Maj:t och den tredje ledamoten, tillika sekreterare, tillsättes av länsstyrelsen.

Arbetsuppgifternas fördelning mellan de olika organen torde i stort sett böra ske efter följande principer.

Familjebidragsnämnderna mottaga ansökningarna, sörja för ärendenas utredning genom införskaffande av nödiga uppgifter m. m. samt avgiva yttrande över inkomna ansökningar.

Värnpliktslånenämnderna äro primärt beslutande myndighet i alla förekommande ärenden. Ärenden, vilka avse lån å större belopp eller giva anledning till meningsskiljaktighet inom nämnden, skola dock underställas statens arbetsmarknadskommissions prövning.

Statens arbetsmarknadskommission övervakar och leder verksamheten samt sörjer för att erforderlig enhetlighet därvid vinnes. Denna myndighet utgör tillika besvärinstans och meddelar beslut i besvärärenden samt rörande fastställande av länsnämndernas beslut i underställda låneärenden.

Beträffande *värnpliktslånefondens kamerala förvaltning* har kommittén föreslagit att fondens förvaltning skulle anförtros åt statskontoret och att bestyret med lånens utbetalande, uppbärande av amorteringar m. m. lades på länsstyrelserna, i synnerhet som dessa förvaltningsuppgifter kunde kvarstå lång tid efter det värnpliktslånenämnderna och familjebidragsnämnderna i övrigt upphört att fungera.

I fråga om *finansieringen* av den av kommittén förordade verksamheten har kommittén framhållit, att det icke vore möjligt att finna några säkra utgångspunkter för bedömande av i vilken grad verksamheten kunde komma att tagas i anspråk. Faktorer av skilda slag, vilka icke kunde på förhand överblickas, spelade här in. Med hänsyn därtill syntes anslag till bestridande av värnpliktslån böra givas karaktären av förslagsanslag. För budgetåret 1940/41 syntes uppskattningsvis anslag böra beräknas för värnpliktslån till 5,000,000 kronor och för särskilda bostadsbidrag till 1,000,000 kronor. För bestridande av de med verksamheten förenade omkostnaderna syntes ett belopp av 100,000 kronor vara tillfyllest. För nästkommande budgetår syntes sistnämnda kostnader kunna bestridas av förslagsanslagen till statens arbetsmarknadskommission m. m.

I de avgivna *yttrandena* har nödvändigheten av särskilda ekonomiska hjälpåtgärder utöver familjebidrag m. m. för beredskapsinkallade värnpliktiga allmänt vitsordats. Beträffande den närmare utformningen av dessa åtgärder hava emellertid skilda meningar yppats. Allmänt ha emellertid de

hörda myndigheterna uttalat sig för den av sociala försvarsberedskapskommittén förordade lånevägen. På denna punkt har allenast *länsstyrelsen i Malmöhus län* anfört en avvikande mening, dock utan att för sin del framföra något särskilt yrkande. Som länsstyrelsens resonemang äger ett visst principiellt intresse, må här återgivas följande:

Av statsfinansiella skäl har kommittén, utom vad rör de särskilda bostadsbidragen, icke ansett sig böra föreslå annan form för hjälpverksamheten än låneformen. Denna form synes länsstyrelsen helt naturlig, då det gäller inkallade, som driva näring eller rörelse av något slag och i följd av omständigheter, som närmare angivas i förslaget, ha kommit i sådan ställning, att de böra beviljas värnpliktslån.

Den ojämförligt största delen av de inkallade torde emellertid vara löntagare och beträffande dessa kan ifrågasättas huruvida låneformen är att anse såsom den lämpligaste. Dessa personers inkomster och utgifter balanseras under normala förhållanden oftast jämnt. Det är därför tämligen naturligt att inkallande till militärtjänst ganska snart kommer att medföra svårigheter med avseende å betalning av utgifter utöver de rena levnadskostnaderna, såsom utgifter för försäkringspremier av skilda slag, sjukkasseavgifter, räntor och amorteringar å bostadslån hos privatpersoner, avbetalningar å avbetalningskontrakt avseende de mest skilda slag etc. Enbart de årliga försäkringsavgifterna för en industriarbetare och dennes familj lära mycket ofta ligga mellan 150—200 kronor, ej sällan högre och de möjligheter, som under senare år stått allmänheten till buds, att till ofta ganska betydande belopp förskaffa sig bland annat ägodelar och husgeråd till bosättning och arbetsredskap genom avbetalningsköp torde i mycket stor utsträckning ha utnyttjats just av den samhällsklass, vars ekonomi redan före inkallelsen till militärtjänst varit svag och genom denna ytterligare försämrats. Familjebidragen kunna uppenbarligen icke täcka dylika utgifter och i de fall där lång tjänstgöringstid förekommit kan situationen för många med hänsyn till möjligheten att framdeles fullgöra sina betalningsförpliktelser, i fall som de nu angivna, anses mycket mörk.

Om nu denna kategori av inkallade skall bringas hjälp genom lån, torde denna hjälp, då möjligheter till besparingar i den normala inkomsten knappast är för handen, i realiteten icke innebära annat än ett framskjutande av svårigheterna och detta så mycket mera som den normala inkomsten i många fall med all sannolikhet kommer att bli utbytt mot ett snävt avvägt arbetslöshetsunderstöd. Det är visserligen sant, att genom lagstiftning skydd skapats för de utkallade i ett flertal avseenden just med hänsyn till förutnämnda betalningsförpliktelser, men betalningsskyldigheten kvarstår dock och måste i många fall bli mycket tung kanske ofta omöjlig att fullgöra.

I avseende å de föreslagna värnpliktslånen allmänna konstruktion ha remissmyndigheterna framställt en del synpunkter och önskemål. Sålunda anser sig *socialstyrelsen* icke kunna biträda förslaget om fullständig räntefrihet för dylika lån utan förordar en låg räntesats, förslagsvis 2 procent. Förekomsten av en låt vara obetydlig räntekostnad synes enligt styrelsens mening ägnad att minska den eljest föreliggande risken för ingivande av ekonomiskt sett obefogade låneansökningar, varigenom man sannolikt skulle ernå en viss begränsning av ifrågavarande hjälpverksamhet.

Några myndigheter, bland dem *länsstyrelserna i Kalmar och Kristianstads län*, hava förordat, att säkerhet för lånens fullgörande såsom regel borde

fordras. *Länsstyrelsen i Värmlands län* har å andra sidan uttalat sig för att den av kommittén föreslagna fakultativa säkerhetsföreskriften borde utgå, eftersom knappast andra än så gott som medellösa personer kunde komma ifråga för erhållande av lån.

Vad härefter angår *kommitténs förslag om särskilt bostadsbidrag* för vissa värnpliktiga, hava flertalet hörda myndigheter funnit inrättande av en dylik bidragsform påkallat. Sålunda uttalar *överståthållarämbetet*, att om behov funnes att genom särskilda åtgärder ekonomiskt stödja sådana värnpliktiga, beträffande vilka den nya krigsfamiljebidragsförordningen varit tillämplig, så gällde detta givetvis i ännu högre grad i fråga om de värnpliktiga, som varit inkallade till beredskapstjänst före nämnda förordnings ikraftträdande. Det föreliggande förslaget, att dessa värnpliktiga — förutom att de i likhet med övriga värnpliktiga erhöle möjlighet att få understöd i form av värnpliktslån — skulle beredas särskild gottgörelse genom retroaktiva bostadsbidrag, syntes ämbetet därför synnerligen väl motiverat.

Däremot har *socialstyrelsen* icke ansett sig kunna biträda försvarsberedskapskommitténs förslag i denna del. Styrelsen uttalar härom följande:

Med detta förslag äsyftas att för tiden 1 september 1939—31 mars 1940 bereda möjlighet till förstärkning i särskilda fall av de bostadsbidrag, som ingingo såsom del i de då förekommande familjeunderstöden. En dylik utfyllnad i efterskott av tidigare utbetalade belopp synes strida mot tillämpliga principer i fråga om understöd från det allmännas sida. Även ur sparsamhetssynpunkt kunna skäl anföras häremot.

Även *länsstyrelsen i Östergötlands län* har såsom principiellt anmärkningsvärt framhållit, att åt en ökning av vissa förmåner gäves retroaktiv verkan. I anslutning härtill har *länsstyrelsen* anført följande:

Genom kungörelse den 3 maj 1940 hade förordnats, att krigsfamiljebidragsförordningens bestämmelser om bostadsbidrag finge retroaktivt tillämpas från och med den 1 april 1940, en anordning, som emellertid kunde anses motiverad med hänsyn till att bestämmelserna i krigsfamiljebidragsförordningen, utfärdad den 17 april 1940, ej förr än den 3 maj 1940 helt sattes i kraft och sålunda till en början hade provisorisk karaktär. Kungl. Maj:t finge i varje fall anses med ovannämnda beslut om retroaktiv verkan hava prövat huru långt tillbaka denna verkan rimligen borde sträckas. Tillräckliga skäl att nu ytterligare öka denna retroaktiva verkan genom det föreslagna särskilda bostadsbidraget syntes ej föreligga.

Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län har likaledes ställt sig tveksam till förslaget om särskilt bostadsbidrag till de under den äldre beredskapstiden inkallade och därvid anført följande:

Denna tvekan grundas icke därpå, att *länsstyrelsen* underskattar det behjärtansvärda i att hjälp utgår i dessa fall. *Länsstyrelsen* vill emellertid framhålla, att det vid den tid, då detta bidrag kan komma att utbetalas, förflutit en avsevärd tid sedan behovet därav yppade sig. De svårigheter med hyran, som uppstodo under hösten 1939 till följd av otillräckliga hyresbidrag, kanske numera äro avhjälpda. De hjälpbehov, som föreligga vid tiden för utbetalningen av bidraget, kunna i många fall hava sin grund i andra, lika

behjärtansvärda omständigheter som otillräckliga hyresbidrag. Länsstyrelsen vill ifrågasätta, huruvida icke det särskilda hjälpbehov, som alltjämt kan kvarstå och ha sin grund i otillräckliga hyresbidrag under denna äldre beredskapstid, kunde avhjälpas både bättre och billigare genom att bidrag lämnades av Rikskommitténs medel.

Beträffande själva organisationen för den föreslagna hjälpverksamheten, sådan denna skisserats av kommittén, hava flera myndigheter framställt erinringar.

Sålunda har *riksräkenskapsverket* uttalat, att den föreslagna organisationen måste medföra en mera invecklad procedur och en större splittring av de olika verksamhetsuppgifterna än vad som kunde anses ändamålsenligt.

Vidare har *socialstyrelsen* — under betoning av önskvärdheten av enhetlighet beträffande familjebidragsväsendet och den nu föreslagna understödsverksamheten — förordat i första hand, att bestyret med låneansökningars beredning genom nödiga upplysningars inhämtande lades på familjebidragsnämnderna, medan beslut i lånefrågan skulle generellt meddelas av statens arbetsmarknadskommission och att sålunda de föreslagna värnpliktslånenämnderna helt slopades. Alternativt har socialstyrelsen förordat en anordning, enligt vilken familjebidragsnämnderna skulle fatta beslut i lånefrågan och statens arbetsmarknadskommission allenast fungera såsom central tillsyns- och besvärmyndighet. I detta senare fall skulle en viss ekonomisk medansvarighet läggas på kommunerna, avseende förslagsvis det i det föregående omnämnda räntebeloppet samt 20 procent av icke inbetalat lånebelopp. — Två ledamöter av socialstyrelsen hava i denna del anfört skiljaktig mening och uteslutande förordat det av styrelsens majoritet föreslagna första alternativet.

Jämväl *länsstyrelsen i Västmanlands län* har med i huvudsak samma motivering som socialstyrelsen ifrågasatt en instansordning, motsvarande den av styrelsen i dess första alternativ föreslagna, därvid länsstyrelserna helt skulle frikopplas från den föreslagna understödsorganisationen.

Länsstyrelsen i Uppsala län har uttalat sig för att de föreslagna värnpliktslånenämndernas arbetsuppgifter övertoges av de redan förefintliga länsarbetsnämnderna.

Överståthållarämbetet har ansett lämpligast, att länsstyrelserna finge sig ålagda beslutanderätten i låneärendena med familjebidragsnämnderna såsom utredningsorgan, arbetsmarknadskommissionen såsom tillsynsmyndighet och Kungl. Maj:t som besvärinstans.

I fråga om den föreslagna värnpliktslånefondens kamerala förvaltning har *statskontoret* förklarat sig intet hava att erinra mot vad kommittén därutinnan föreslagit. Enligt *länsstyrelsen i Kronobergs län* borde föreskrifter meddelas därom att lånen skola ingå i länsstyrelsernas uppbörd. Sålunda borde amorteringarna debiteras vid allmänna kronouppbörderna och indrivning av förfallna icke erlagda amorteringsbelopp ske enligt restindrivningsförordningen. Därigenom kunde ett omständligt och för låntagaren kostsamt dom-

stolsförfarande för indrivning av restförda belopp undvikas, samtidigt som detta förfarande ur bokföringssynpunkt vore rationellt.

Vad slutligen angår frågan om finansieringen av den föreslagna hjälpverksamheten har *statskontoret* framhållit, att den tillämnade värnpliktslånefondens budgetmässiga konstruktion icke närmare angivits av kommittén. Man hade emellertid tänkt sig att det anslag, varmed fonden finansierades, skulle givas karaktären av förslagsanslag. Under sådana förhållanden och då fondens uppgift närmast vore att råda bot för tillfälliga missförhållanden, syntes det statskontoret principiellt riktigast att fonden konstruerades såsom en diversemedelsfond på sätt skett med den med värnpliktsfonden i vissa avseenden likartade mödranhjälpsfonden.

Å andra sidan har *riksräkenskapsverket* såsom sin åsikt uttalat, att anslaget till bestridande av värnpliktslån jämlikt gällande budgetprinciper måste erhålla karaktären av reservationsanslag samt att anslaget för särskilda bostadsbidrag ej borde upptagas såsom fristående utan ingå i de medel, som ställdes till förfogande för övriga krigsfamiljebidrag. — Därest utbetalningar av värnpliktslån skulle bli påkallade, innan det visat sig möjligt att närmare beräkna medelsbehovet i och för uppförande av särskilt anslag för ändamålet å tilläggsstat, syntes utbetalta belopp böra avföras från det under kapitalbudgeten, fonden för förslag till statsverket, upptagna förskottsanslaget för försvarsberedskapens stärkande i allmänhet (VII b). Därigenom vunnas även den fördelen, att man icke för närvarande behövde taga ställning till den nu svårbedömda frågan, huruvida och till vilket belopp avskrivningsanslag eventuellt kunde behöva anlitas.

Såsom av den lämnade redogörelsen framgår har sociala försvarsberedskapskommittén i anslutning till de av mig i förenämnda anförande till statsrådsprotokollet den 15 mars 1940 uppdragna riktlinjerna framlagt förslag till inrättande av en särskild lånefond, benämnd värnpliktslånefonden, ur vilken s. k. värnpliktslån skulle beredas sådana värnpliktiga, som till följd av längre tids beredskapsinkallelse fått sin ekonomi väsentligt försvagad. Därjämte har kommittén föreslagit införande av särskilda, retroaktiva bostadsbidrag för sådana värnpliktiga, som varit inkallade till tjänstgöring under tiden före det krigsfamiljebidragsförordningens bestämmelser om bostadsbidrag kunnat tillämpas, d. v. s. före den 1 april 1940. Kommitténs förslag hava sammanfattats i två författningsförslag, det ena avseende förordning om värnpliktslån, det andra förordning om särskilt bostadsbidrag för vissa värnpliktiga.

I fråga om kommitténs förslag till förordning om värnpliktslån finner jag mig liksom de hörda myndigheterna i gemen kunna i princip lämna förslaget min anslutning, även om, såsom jag i det följande kommer att närmare utveckla, vissa modifikationer i detsamma synas vara påkallade.

Beträffande det av kommittén framlagda förslaget rörande särskilt bostadsbidrag för vissa värnpliktiga hava, såsom av den föregående redogörelsen framgår, från vissa av de över förslaget hörda myndigheterna erinringar för sports, hänförande sig bland annat till det principiellt oriktiga i att, på sätt som föreslagits, i efterskott lämna en utfyllnad av redan utbetalade understöds-

belopp. För egen del har jag vid övervägande av förslaget härutinnan icke kunnat undgå att finna vissa betänkligheter föreligga mot ett genomförande av förslaget i denna del. Även om man icke bör alltför mycket fästa avseende vid de nyssnämnda principiella invändningarna, vilka dock icke äro utan betydelse, synas jämväl praktiska och organisatoriska skäl kunna åberopas mot en anordning sådan som den föreslagna. Sålunda torde redan den avsevärda tidrymd som skulle uppstå mellan den tid bidraget avser och tidpunkten för bidragets utbetalande komma att i många fall medföra stora svårigheter för den prövande myndigheten att på ett tillfredsställande sätt bedöma de ifrågasvarande bostadsutgifternas inverkan på den värnpliktiges nuvarande ekonomiska ställning. I många fall torde en störning i en värnpliktigs ekonomi, som varit att hänföra till bostadsutgifter under hösten 1939 eller början av år 1940, redan hava utjämnats genom den värnpliktiges egna åtgöranden eller på annat sätt; i dessa fall synes ett efterskottsvis utbetalat bostadsbidrag knappast kunna anses nu vara påkallat. En av tidigare inkallelser förorsakad rubbning av ekonomin torde dessutom ofta vara att hänföra till andra omständigheter än otillräckligt bostadsbidrag; att låta ett retroaktivt kontantbidrag betingas just av nämnda orsak synes därför kunna medföra icke önskvärda orättvisor. Påpekas må ock, att det säkerligen skulle bliva förenat med ett högst betydande arbete för myndigheterna att vid ansökningarnas handläggande pröva de avdrag som enligt förslaget skola göras för vad den värnpliktiges familj må hava uppburit i bostadsbidrag enligt äldre bestämmelser.

En ytterligare omständighet som kommer de föreslagna retroaktiva bostadsbidragen att framstå såsom umbärliga ligger däri, att en på grund av alltför höga bostadsutgifter under tidigare inkallelser åsamkad störning i en värnpliktigs ekonomi i de flesta fall torde kunna avhjälpas genom anlåtande av de föreslagna värnpliktslänen, särskilt om det av de sakkunniga föreslagna maximibeloppet för dessa lån, på sätt jag i det följande kommer att föreslå, något höjes. För mera extrema fall torde man dessutom kunna räkna med att ett alltjämt kvarstående hjälpbehov, som har sin grund i otillräckliga hyresbidrag under den tidigare beredskapsperioden, skall kunna tillgodoses genom bidrag från den s. k. rikskommittén.

På grund av de sålunda anförda omständigheterna finner jag mig således icke böra tillstyrka, att kommitténs förslag till förordning om särskilt bostadsbidrag för vissa värnpliktiga lägges till grund för framställning i ämnet till riksdagen.

Jag övergår härefter till frågan om införande av särskilda värnpliktslän. Såsom redan anförts är jag beredd att tillstyrka ett genomförande i princip av det förslag som härutinnan framlagts av sociala försvarsberedskapskommittén. Rörande villkoren för länens erhållande har jag i stort sett intet att erinra emot kommitténs förslag. Länen böra således även enligt min mening vara räntefria, liksom säkerhet i allmänhet icke torde böra krävas. I fråga om länens storlek, återbetalningsterminer m. m. anser jag mig emellertid böra föreslå vissa jämkningar i förhållande till kommittéförslaget, till vilka jag återkommer under den speciella motiveringen.

I fråga om värnpliktslåneverksamhetens organisation innebär kommittéförslaget, såsom förut anförts, att för prövningen av ansökningar om värnpliktslån skola inrättas särskilda nämnder, värnpliktslånenämnder, en för varje län. En förberedande behandling skall ägnas ärendena av de redan befintliga kommunala familjebidragsnämnderna, vilka jämväl skola hava att till värnpliktslånenämnderna avgiva yttrande över ansökningarna. Som överinstans skall fungera statens arbetsmarknadskommission, vilken skall dels vara besvärmyndighet dels besluta i vissa ärenden, som enligt förslaget skola underställas kommissionen. Gentemot den sålunda föreslagna organisationen hava, såsom av den föregående sammanfattningen framgår, vissa av de hörda myndigheterna uttalat betänkligheter, vilka främst hänföra sig till förslaget om införande av särskilda värnpliktslånenämnder i länen. Även enligt min mening hade det, icke minst med hänsyn till den redan nu utomordentligt omfattande krisorganisationen, varit lyckligast om man kunnat undvika att tillskapa dessa nya organ och i stället kunnat, såsom socialstyrelsen i sitt yttrande föreslagit, överlämna beslutanderätten i samtliga värnpliktslåneärenden till arbetsmarknadskommissionen, vilken ju även enligt förslaget skall hava att besluta i de viktigare låneärendena. Med hänsyn bland annat till den stora ökning av kommissionens arbetsbörda som en sådan anordning skulle medföra finner jag mig emellertid icke böra förorda denna lösning utan ansluter mig till kommittéförslaget i denna del.

Vad därefter beträffar värnpliktslåneverksamhetens finansiella och kamerala sida har kommittén såsom förut omnämnts föreslagit inrättande av en särskild fond för ändamålet, värnpliktslånefonden, vilken skulle förvaltas av statskontoret med biträde, såvitt rörde de särskilda länen, av länsstyrelserna. Erforderliga medel för fonden skulle anvisas över riksstaten i form av förslagsanslag, som för budgetåret 1940/41 uppskattningsvis beräknats till 5,000,000 kronor. Gentemot detta förslag hava, på sätt av det föregående framgår, vissa erinringar framförts av såväl statskontoret som riksräkenskapsverket. För min del vill jag, efter att därutinnan hava samrått med chefen för finansdepartementet, i anslutning till riksräkenskapsverkets yttrande förslå, att utbetalade värnpliktslånebelopp under innevarande budgetår tillsvidare må avföras från anslag å förskottsstaten för försvarsväsendet m. m., varefter frågan om anvisande av ett särskilt anslag för ändamålet å tilläggsstat kan med säkrare utgångspunkter upptagas vid budgetårets slut; lämpligast synes vara, att utbetalningarna nu utgå av förskottsanslaget till Försvarsväsendet i allmänhet: Löpande utgifter (IV: G: b). Frågan om bildande av en särskild värnpliktslånefond torde vid sådant förhållande icke böra upptagas förrän i nämnda sammanhang, varav följer, att statskontoret icke för närvarande torde behöva påläggas någon egentlig förvaltningsverksamhet med avseende å värnpliktslånen; denna torde tillsvidare helt kunna omhänderväras av länsstyrelserna. Emellertid synes det för enhetlighets vinnande lämpligt, att länsstyrelsernas förvaltningsverksamhet i förevarande avseende må åga rum under statskontorets överinseende.

Omkostnaderna för understödsverksamhetens organisation torde i enlighet

med kommitténs förslag under innevarande budgetår få bestridas av förslagsanslagen till statens arbetsmarknadskommission.

I anslutning till det anförda torde sålunda nu böra till riksdagen göras framställning allenast i fråga om det inom försvarsdepartementet överarbetade förslaget till förordning om värnpliktslån. Jag övergår nu till den speciella motiveringen till nämnda förslag.

Speciell motivering.

1 §.

Denna paragraf överensstämmer i sak med kommitténs förslag. Med hänsyn till vad jag i det föregående anført rörande finansieringen av låneverksamheten, hava orden »ur värnpliktslånefonden» utbytt mot orden »av statsmedel».

2 §.

På grund av vad jag anført i den allmänna motiveringen om låneverksamhetens finansiering har viss jämkning i kommittéförslagets första stycke vidtagits.

3 §.

Kommittéförslaget har här oförändrat upptagits.

4 §.

Beträffande innehållet i förevarande paragraf har *kommittén* i anslutning till den första i författningstexten uppställda förutsättningen för låns erhållande framhållit, att det är av största vikt, att hjälp av statsmedel för här avsedda ändamål icke utgår i andra fall än där orsakssammanhang mellan värnpliktstjänstgöringen och de ekonomiska svårigheterna kan anses vara konstaterat. Lösningen av spørgsmålet om kausalsammanhanget blir enligt kommitténs mening i regel beroende av svaret på frågan, i vad mån svårigheterna kunnat undvikas eller väsentligen mildras, därest den värnpliktige fått ostörd fullfölja sin civila verksamhet. I anslutning härtill har kommittén påpekat, att särskilt för näringsidkare av skilda slag de föreslagna värnpliktslånen kunna vara av betydelse. Samtidigt understryker emellertid kommittén, att även inom andra medborgargrupper hjälpbehov kunna förekomma, för vilka värnpliktslånen kunna vara lämpade.

Vad åter angår kravet, att sökanden gjort vad på honom ankommit för att avvärja svårigheterna, framhåller kommittén, att det bör kunna krävas av en värnpliktig, som önskar komma i åtnjutande av understöd, att han och hans familj under de av inkallelsen föranledda förhållandena underkastat sig inskränkningar i sin normala livsföring, i den mån detta är möjligt och med hänsyn till vederbörandes förhållanden påkallat.

Såsom tredje förutsättning för låns erhållande enligt förevarande paragraf gäller, att sökanden måste vara ur stånd att utan det allmännas hjälp inom skälig tid övervinna svårigheterna. I anslutning härtill uttalar kommittén, att behovsprövningen bör taga sikte på sökandens möjligheter att själv klara

upp situationen, därvid svårigheternas omfattning och storlek i förhållande till sökandens eller honom närstående personers resurser måste ägnas uppmärksamhet.

Till de sålunda av kommittén angivna grundsatserna för behovsprövningen på förevarande område kan jag ansluta mig. I departementsförslaget ha därför kommitténs formuleringar upptagits oförändrade.

Vad härefter angår den i paragrafens andra stycke upptagna tidsbestämelsen, torde denna såsom ett flertal remissmyndigheter påpekat böra anknytas till tidpunkten för låneansökans ingivande. Stadgande härom har också influtit i departementsförslaget. I departementsförslaget har också i anslutning till under remissbehandlingen framställda yrkanden av *länsstyrelserna i Gotlands län och Jämtlands län* den som förutsättning för erhållande av värnpliktslån stipulerade tjänstgöringstidens längd fixerats till minst sextio dagar i stället för fyrtiofem dagar enligt kommitténs förslag. Såsom de nämnda myndigheterna framhållit torde en inkallelsetid av allenast fyrtiofem dagar i flertalet fall ej medföra väsentligare rubbningar i den inkallades ekonomi.

5 §.

Såsom kommittén i sin motivering till denna paragraf påpekar torde en låneansökan för att möjliggöra kontroll böra avse lån för visst bestämt ändamål. Efter påpekande av *överståthållarämbetet* har paragrafen undergått viss jämkning i förtydligande syfte.

6 §.

I anledning av framställda erinringar från *överståthållarämbetet* samt vissa länsstyrelser hava de av kommittén föreslagna minimi- och maximi-gränserna för lån ändrats från trehundra respektive tretusen kronor till tvåhundra respektive fyratusen kronor.

I 6 § andra stycket av kommittéförslaget stadgas att värnpliktslån må, där ej omständigheterna föranleda till annat, beviljas först sedan den värnpliktiges tjänstgöring vid krigsmakten upphört och ytterligare inkallelse ej synes vara att vänta. Häremot hava flera myndigheter invänt, att ett dylikt stadgande under nu rådande förhållanden i de flesta fall skulle göra den tilltänkta hjälpverksamheten illusorisk, en uppfattning, som jag anser ha fog för sig, varför jag låtit stadgandet i fråga utgå ur departementsförslaget. Det bör emellertid framhållas, att lån till i tjänstgöring varande värnpliktiga böra beviljas endast i sådana fall, där en klar uppfattning av den sökandes ekonomiska läge och lånets inverkan härpå kan erhållas.

7 §.

Kommittéförslaget har här oförändrat upptagits.

8 §.

I förhållande till kommitténs förslag har i departementsförslaget införts en noggrannare bestämning av tidpunkten för amorteringsskyldighetens inträde,

vilket påyrkats av *riksräkenskapsverket* m. fl. myndigheter. Vidare har, likaledes på yrkande av några myndigheter, åt den lånebeviljande myndigheten inrymts befogenhet att medgiva anstånd med amorteringens påbörjande ävensom längre amorteringstid, dock högst åtta år, samt halvårs- eller kvartalsamortering.

9 §.

Efter påpekande av *marinförvaltningen*, *länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län* samt *länsstyrelsen i Värmlands län* har i ett särskilt första stycke införts en bestämmelse om tidsbegränsning för ansökans ingivande, vilken satts till tre månader efter det sökanden avslutat värnpliktstjänstgöringen eller, därest tjänstgöringen avslutats före förordningens ikraftträdande, tre månader därefter, dock med rätt för den lånebeviljande myndigheten att i särskilda fall dispensera från bestämmelsen.

10—15 §§.

Dessa paragrafer överensstämma helt med kommittéförslaget.

16 §.

Sociala försvarsberedskapskommittén har föreslagit, att fråga om avskrivning skulle hänskjutas till statskontorets prövning. Då såsom statskontoret för sin del framhållit, frågan om avskrivning av belopp tillhörande statlig utlåningsfond principiellt bör underställas Kungl. Maj:t, har i denna paragraf föreskrivits, att avskrivningsfrågor skola underställas Kungl. Maj:ts prövning.

17 §.

Beträffande detta stadgande har överståthållarämbetet framhållit såsom anmärkningsvärt, att en och samma straffbestämmelse komme till användning för uppsåtliga brott och brott, som skett av vårdslöshet. Som emellertid motsvarande stadgande återfinnes i krigsfamiljebidragsförordningen, lär någon omredigering av stadgandet icke vara påkallad.

18 §.

Denna paragraf överensstämmer i sak med kommittéförslaget.

Promulgationsbestämmelsen.

Enligt kommittéförslaget skulle förordningen träda i kraft viss bestämd dag. För egen del finner jag mig böra föreslå, att förordningen träder i kraft dagen efter det den utkommer av trycket i Svensk författningssamling. Jag förutsätter härvid, att erforderliga formulär och anvisningar dessförinnan skola hava färdigställts av arbetsmarknadskommissionen.

Departementschefens hemställan.

Föredraganden hemställer härefter, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

antaga det av föredraganden förordade förslaget till *förordning om värnpliktslån.*

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt, behagar Hans Maj:t Konungen bifalla samt förordnar, att proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Lennart Österholm.

Sociala försvarsberedskapskommitténs förslag

till

Förordning om värnpliktslån.

Härigenom förordnas som följer:

Allmänna bestämmelser.

1 §.

Den, som enligt § 28 mom. 1 eller § 36 mom. 2 värnpliktslagen inkallats till värnpliktstjänstgöring, må under nedan angivna förutsättningar kunna erhålla lån ur värnpliktslånefonden (värnpliktslån).

Indrages riket i krig, må värnpliktslån utlämnas allenast efter Kungl. Maj:ts närmare bestämmande.

2 §.

Värnpliktslånefonden förvaltas av statskontoret med biträde, såvitt rör de särskilda lånen, av länsstyrelserna.

Låneverksamheten i övrigt handhaves å statens vägnar av statens arbetsmarknadskommission och av särskilda värnpliktslånenämnder med biträde av de i krigsfamiljebidragsförordningen avsedda familjebidragsnämnderna.

3 §.

Värnpliktslånenämnd skall finnas i varje län samt bestå av tre ledamöter. Av dessa utses Kungl. Maj:t två, därav en tillika ordförande, ävensom suppleanter för dessa. En ledamot, tillika sekreterare, jämte suppleant för denne utses av länsstyrelsen.

Ersättning till värnpliktslånenämndernas ledamöter och suppleanter bestämmas av Kungl. Maj:t.

Om lånen.

4 §.

För beviljande av värnpliktslån skola följande allmänna förutsättningar gälla, nämligen

att sökanden till följd av värnpliktstjänstgöringen råkat i svårigheter av ekonomisk art, vilka kunna befaras äventyra hans möjligheter att efter slutad tjänstgöring vinna utkomst i det yrke eller den näring, varav han före inkallelsen haft sin bärning, eller vilka eljest innebära en avsevärd rubbning av hans ekonomi;

att sökanden gjort vad på honom skäligen ankommit för att avvärja svårigheterna; samt

att sökanden måste antagas vara ur stånd att utan det allmännas hjälp inom skälig tid övervinna svårigheterna.

Värnpliktslån må ej utan synnerliga skäl utgå till värnpliktig, vars tjänstgöring under de senast förflutna tolv månaderna understigit fyrtiofem dagar.

5 §.

Värnpliktslån bör beviljas för visst närmare angivet ändamål. Lånet må ej avse betalning av utskylder, med vilkas indrivning enligt vad därom särskilt är stadgat anstånd ägt rum.

6 §.

Värnpliktslån må beviljas med lägst trehundra och högst tretusen kronor. Vid beviljande av sådant lån skall i övrigt tillses, att lånebeloppet icke bestämmes högre än som med hänsyn till sökandens levnadsvillkor och förhållanden i övrigt finnes vara nödvändigt för vinnande av det därmed avsedda syftet.

Värnpliktslån må, där ej omständigheterna föranleda till annat, beviljas först sedan den värnpliktiges tjänstgöring vid krigsmakten upphört och ytterligare inkallelse ej synes vara att vänta.

7 §.

Värnpliktslån äro räntefria och må utlämnas utan säkerhet; ägande dock den lånebeviljande myndigheten, när omständigheterna därtill giva anledning, föreskriva, att säkerhet för lånet skall avlämnas.

För beviljat lån skall låntagaren utfärda skuldförbindelse, däri hans åtaganden i fråga om lånets användning och återbetalande jämte övriga lånevillkor skola angivas. Skuldförbindelsen skall avlämnas till värnpliktslånenämnden.

8 §.

Värnpliktslån skall återbetalas med en femtedel om året med början från och med andra kalenderåret näst efter det, under vilket lånet utlämnades.

Om förfarandet i låneärenden m. m.

9 §.

Ansökan om värnpliktslån göres enligt fastställt formulär hos familjebidragsnämnden i den kommun, som enligt 17 § krigsfamiljebidragsförordningen har att pröva ansökan om familjebidrag åt sökanden. Då sådan ansökan inkommit, skall familjebidragsnämnden, efter att hava införskaffat den ytterligare utredning, som finnes erforderlig, med eget yttrande överlämna ansökan till vederbörande värnpliktslånenämnd.

På värnpliktslånenämnden ankommer att besluta i låneärende. Är nämnden ej enhällig, eller beviljar nämnden lån till högre belopp än ettusen kronor eller lån till värnpliktig, vars tjänstgöring under de senast förflutna tolv månaderna understigit fyrtiofem dagar, eller medgiver nämnden, att lån må utbetalas förrän den värnpliktiges tjänstgöring vid krigsmakten upphört och ytterligare inkallelse ej synes vara att vänta, skall nämndens beslut för att bli va gällande underställas statens arbetsmarknadskommissions prövning.

I samband med beviljande av lån böra de föreskrifter med avseende å lånebeloppets användande och utbetalande meddelas, som av förhållandena påkallas.

Värnpliktslånenämndens beslut i låneärende skall ofördröjligen tillställas sökanden; och skall sökanden därvid underrättas om vad han har att iakttaga, därest han vill föra talan mot beslutet.

10 §.

Är sökande missnöjd med värnpliktslånenämnds beslut, äger han, ändå att beslutet skall underställas statens arbetsmarknadskommissions prövning, söka ändring i beslutet hos arbetsmarknadskommissionen genom besvär, vilka skola hava inkommit till värnpliktslånenämndens ordförande sist å tjugonde dagen från det sökanden erhöi del av beslutet; och åligger det ordföranden att jämte nämndens yttrande insända besvären till arbetsmarknadskommissionen.

11 §.

Statens arbetsmarknadskommissionens beslut i underställt eller fullföljt ärende skall utan dröjsmål tillställas klaganden samt, i avskrift, värnpliktslånenämnden.

Arbetsmarknadskommissionens beslut må ej överklagas.

12 §.

Hos värnpliktslånenämnd skall föras register över inkomna ansökningar om lån, upptagande sökandes namn och adress samt sökta och beviljade lånebelopp.

13 §.

Då värnpliktslånenämnd genom beslut, som ej skall underställas statens arbetsmarknadskommissionens prövning, beviljat lån och sökanden skriftligen förklarar sig nöjd med nämndens beslut eller ock besvärstiden gått till ända utan att besvär anförts, skall värnpliktslånenämnden till länsstyrelsen ofördröjligen översända avskrift av beslutet jämte den av sökanden utfärdade skuldförbindelsen ävensom, i förekommande fall, tillhörande säkerhetshandlingar. Länsstyrelsen har att, sedan handlingarna inkommit, utan anfordran utbetala lånebeloppet i enlighet med beslutet.

Vad i första stycket sägs skall äga motsvarande tillämpning, då av statens arbetsmarknadskommission meddelat beslut, enligt vilket lånebelopp skall utbetalas, kommit värnpliktslånenämnden tillhanda.

14 §.

Länsstyrelse, som utlämnat värnpliktslån, skall uppbära amorteringar, övervaka att låntagare fullgör sina skyldigheter samt i övrigt förvalta lånet.

15 §.

Värnpliktslån må av länsstyrelsen uppsägas till omedelbar betalning, där låntagaren befinnes hava genom oriktig uppgift föranlett lånets beviljande eller låntagaren visar försumlighet i fråga om betalningsskyldighetens fullgörande eller annorledes bryter mot vad honom enligt skuldförbindelsen åligger, så ock eljest, därest sådana förhållanden inträffa, att låntagaren med hänsyn till syftet med lånet uppenbarligen icke längre bör få tillgodonjuta lånet.

Sker uppsägning av lån enligt vad i första stycket sägs, skall å uppsagt belopp gäldas ränta efter fyra procent om året från och med uppsägningsdagen.

16 §.

Finner länsstyrelsen, att med hänsyn till låntagares ekonomiska förhållanden avskrivning av fordran på grund av utlämnat lån bör äga rum, skall frågan därom hänskjutas till statskontorets prövning. Beslutas avskrivning, skall lånet anses efterskänkt till motsvarande belopp.

17 §.

Har någon till stöd för ansökan om värnpliktslån mot bättre vetande eller av grov vårdslöshet lämnat oriktig uppgift, straffes med dagsböter eller fängelse.

Böter tillfalla kronan.

18 §.

De ytterligare föreskrifter och de formulär, som finnas erforderliga för tillämpning av denna förordning, fastställas i vad rör värnpliktslånenens förvaltning av statskontoret och i vad rör låneverksamheten i övrigt av statens arbetsmarknadskommission.

Bilaga B.

Sociala försvarsberedskapskommitténs förslag

till

Förordning om särskilt bostadsbidrag för vissa värnpliktiga.

Härigenom förordnas som följer:

1 §.

Har värnpliktig under tiden från och med den 1 september 1939 till och med den 31 mars 1940 varit inkallad till tjänstgöring enligt § 28 mom. 1 eller § 36 mom. 2 värnpliktslagen under sammanlagt minst fyrtiofem dagar och har han för bestridande av utgifter för bostad åt en eller flera familjemedlemmar fått vidkännas ekonomiska upppoffringar, vilka i förhållande till hans villkor måste anses betungande, må särskilt bostadsbidrag av statsmedel kunna tillerkännas honom i enlighet med vad nedan stadgas.

Om vilka som äro att anse såsom värnpliktigs familjemedlemmar gäller vad därom stadgas i 3 § krigsfamiljebidragsförordningen.

2 §.

Särskilt bostadsbidrag må ej bestämmas till högre belopp än som motsvarar den värnpliktiges bostadskostnader för den tid bidraget avser, dock med avdrag för vad den värnpliktiges familj må hava uppburet i bostadsbidrag för samma tid enligt kungörelsen den 8 september 1939 (nr 642) om tillämpning vid förstärkt försvarsberedskap och mobilisering av förordningen den 12 juni 1931 (nr 257) om understöd i vissa fall åt värnpliktigs hustru och barn (familjeunderstöd), m. m. Under bostadskostnader inbegripes även kostnad för bostadens uppvärmning.

Särskilt bostadsbidrag må högst utgöra för en tjänstgöringstid ej överstigande femtio dagar etthundra kronor och för varje därutöver påbörjat tiotal tjänstgöringsdagar tjugu kronor.

3 §.

Ansökan om särskilt bostadsbidrag skall göras före den å fastställt formulär.

4 §.

Ansökningar om särskilt bostadsbidrag prövas av de i förordningen om värnpliktslån avsedda värnpliktslånenämnderna. I fråga om förfarandet i sådana ärenden skall vad i 9 § första och sista styckena samt 10—12 §§ nämnda förordning stadgas äga motsvarande tillämpning.

Då värnpliktslånenämnd bifallit ansökan om särskilt bostadsbidrag, skall en avskrift av beslutet översändas till familjebidragsnämnden, som har att utbetala bidraget till den värnpliktige eller, om nämnden finner skäl därtill, till hyresvärd eller kreditanstalt, för vars fordran bidraget är avsett att utgöra betalning. Medel härför tillhandahållas av länsstyrelsen.

5 §.

Har någon till stöd för ansökan om särskilt bostadsbidrag mot bättre vetande eller av grov vårdslöshet lämnat oriktig uppgift eller uppburet bidrag avseende samma bostad från mer än en familjebidragsnämnd, straffes med dagsböter eller fängelse.

Böter tillfalla kronan.

6 §.

De ytterligare föreskrifter och de formulär, som finnas erforderliga för tillämpning av denna förordning, fastställas av statens arbetsmarknadskommission.

Denna förordning träder i kraft dagen efter den, då förordningen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling.
